

The Effect of Color Palettes in Urban Spaces with Emphasis on Enhancing Sense of Place (Case Study: Falak-ol-Aflak Street in Khorramabad)

1. Mehrnaz Molavi^{ID}*: Associate Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Art and Architecture, University of Guilan, Rasht, Iran

2. Mohammad Hadi Ardeshtir^{ID}: MA, Department of Urban Planning, Faculty of Art and Architecture, University of Guilan, Rasht, Iran

*Corresponding Author's Email Address: molavi@guilan.ac.ir

How to Cite: Molavi, M., & Ardeshtir, M. H. (2024). The Effect of Color Palettes in Urban Spaces with Emphasis on Enhancing Sense of Place (Case Study: Falak-ol-Aflak Street in Khorramabad). *Manifestation of Art in Architecture and Urban Engineering*, 2(1), 1-19.

Abstract:

In today's world, a portion of knowledge and environmental perception is mediated through the elements of color and form. Diverse colors evoke various emotional responses in humans. By utilizing the element of color, dynamic and diverse spaces can be created at different times of the day and night. The proper and appropriate application of colors in urban spaces enables the definition of a systematic and identity-rich pattern for the entire city. Colors can serve as definers of urban spaces and help distinguish between them. For people, colors act as visual cues, enhancing clarity and legibility within urban environments. Accordingly, the unintentional or uninformed use of color meanings and content may result in instability and ambiguity in the quality of urban spaces—a challenge currently faced by modern cities. The primary objective of this research is to examine the psychological and aesthetic impacts of the color element in improving the sense of place. Through the accurate and purposeful use of color, it is possible to preserve the historical character of a city while also responding to citizens' needs. This study employed a "descriptive-analytical" research methodology and a "literature and archival review" strategy, alongside case study methods, field observation, and data collection through on-site studies. Specialized color software programs including Color Impact, Color Picker, and BacsICColor Catch were utilized to extract the color spectrum in order to develop a color palette aligned with the city's identity and historical monuments. This study aims to clarify the role of color in urban spaces and the factors that shape color within these environments, ultimately formulating a suitable color palette for the city. The findings of this research indicate that within each urban space, appropriate examples related to existing color qualities can serve as models for future urban design. Developing a color palette represents an effort to apply the color element purposefully and rationally across various urban spaces.

Keywords: Color palette, urban spaces, enhancement of sense of place, identity

Received: 22 March 2024

Revise Date: 27 April 2024

Accept Date: 7 May 2024

Publish Date: 15 May 2024



Copyright: © 2024 by the authors. Published under the terms and conditions of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

تأثیر پالت‌های رنگی در فضاهای شهری با تأکید بر افزایش حس مکان (نمونه موردی: خیابان فلک الافلاک در شهر خرم آباد)

۱. مهرناز مولوی*^{ID}: دانشیار، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه گیلان. رشت، ایران. (نویسنده مسئول)

۲. محمد هادی اردشیر^{ID}: کارشناسی ارشد، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

*پست الکترونیک نویسنده مسئول: molavi@guilan.ac.ir

نحوه استناددهی: مولوی، مهرناز، و اردشیر، محمد هادی. (۱۴۰۳). تأثیر پالت‌های رنگی در فضاهای شهری با تأکید بر افزایش حس مکان (نمونه موردی: خیابان فلک الافلاک در شهر خرم آباد). تجلی هنر در معماری و شهرسازی، ۲(۱)، ۱۹-۱.

چکیده

در جهان امروزی بخشی از علم و مطالعات از جهان پیرامونی توسط عنصر رنگ و اشکال درک می‌شود. رنگ‌های متنوع واکنش‌های احساسی متفاوتی در انسان رقم می‌زند. با کمک عنصر رنگ می‌توان در ساعت‌های مختلف شبانه روز فضاهای متنوع و پویایی را ایجاد کرد. کاربرد درست و به جای رنگ‌ها در فضاهای شهری این امکان فراهم می‌کند که یک الگوی نظام مند و با هویت برای کل شهر تعریف کرد. رنگ‌ها می‌توانند تعریف کننده فضاهای شهری باشند و به تفکیک هر فضا بپردازند. رنگ‌ها برای مردم نقش نشانه و باعث ایجاد وضوح و خوانایی در فضاهای شهر می‌شوند. در همین راستا استفاده بدون آگاهی از معنا و محتوای رنگ‌ها باعث ایجاد تزلزل و ناخوانایی در کیفیت فضاهای شهری می‌شود که در شهرهای امروزی با این مسئله روبرو هستیم. بررسی تأثیر روانشناسی و زیبایی شناسی عنصر رنگ بر ارتقا حس مکان هدف اصلی این پژوهش است. در استفاده درست و هدفمند از عنصر رنگ می‌توان شخصیت تاریخی شهر را حفظ و به نیازهای شهروندان نیز پاسخ داد. در این پژوهش از روش تحقیق "توصیفی - تحلیلی" و شیوه تحقیق "مرور متون و اسناد کتابخانه‌ای" و همچنین از روش تحقیق موردی و شیوه تحقیق مشاهده و جمع‌آوری اطلاعات در بستر مطالعات میدانی بهره گرفته است. با بهره‌گیری از نرم افزارهای تخصصی رنگ "Color Impact"، "نرم افزار Color Picker" و "نرم افزار bacsIColor catch" طیف رنگی را استخراج کرده تا به یک پالت رنگی متناسب با هویت شهر و آثار تاریخی دست پیدا کنیم. در این پژوهش تلاش شده است که تا با بیان نقش رنگ در فضاهای شهری و عوامل شکل‌گیری رنگ در این فضاها به یک پالت رنگی مناسب برای شهر تبیین گردد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که در هر فضای شهری نمونه‌های مناسب در رابطه با کیفیات رنگی موجود می‌باشد که می‌تواند الگویی برای طراحی‌های جدید در شهر مورد استفاده قرار بگیرد. تهیه پالت رنگی کوششی در جهت استفاده هدفمند و منطقی از عنصر رنگ در فضاهای متنوع شهری است.

کلیدواژه‌ها: پالت رنگی، فضاهای شهری، ارتقا حس مکان، هویت

تاریخ ارسال: ۳ فروردین ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری: ۸ اردیبهشت ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۳

تاریخ چاپ: ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۳



مقدمه

برای استفاده بهینه از رنگ و ایجاد محیط‌های شهری پاسخگو، شناخت ویژگی‌های رنگ‌ها مهم به نظر می‌رسد. استفاده ناخودآگاه و نادیده گرفتن عنصر رنگ و بی‌توجهی به تأثیر رنگ‌ها بر افراد می‌تواند باعث ایجاد فضاهایی شود که پاسخگوی نیاز مردم نباشد، اما استفاده صحیح از رنگ‌ها در فضاهای شهری، حس سرشار از نشاط و آرامش را در شهروندان ایجاد کند و باعث بهبود وضعیت موجود می‌شود. روح مکان به یک کیفیت متفاوت یک مکان یا فضا اشاره دارد که مورد توجه شهروندان و استفاده‌کنندگان از فضا واقع می‌شود و احساس وجود داشتن در فضایی خاص را به مخاطب الهام می‌کند. کیفیت تأثیر یک مکان یا فضای شهری بر استفاده‌کنندگان از فضا را می‌توان روح مکان نامید. حس مکان در شهرهای باستانی دارای روابطی هماهنگ و همگن می‌باشد. وقتی در این شهرها قدم می‌زنیم، می‌توانیم مکان‌های اصیل و خاطره‌انگیزی را تجربه کنیم که هر کدام به دلیل جنبه‌های اقلیمی و فرهنگی منحصر به فرد، شخصیت‌های منحصر به فرد خود را دارند. اما در دنیای مدرن امروزی همه چیز در حال تغییر است. رنگ‌ها و جلوه‌های فضایی دارای اهمیت کمتری هستند و شهرهای که دارای رنگ‌های محلی که ریشه در جغرافیا، فرهنگ و سنت دارند، این هویت و نشانه را از دست می‌دهند. این عوامل باعث روی آوردن به شهرهای جهانی بدون هویت است. وقتی رنگ‌ها بدون هدف و هماهنگی وجود داشته باشند، شهرها با افت کیفیت مواجه می‌شوند و این موضوعی است که دنیای امروز با آن مواجه است. بنابراین "افزایش ارتقا حس مکان" با استفاده از رنگ‌های مناسب بر اساس پارامترهای زیباسازی، هویت، رفتار و کارکرد بسیار مهم است.

بناهای اطراف قلعه فلک الافلاک دارای آشفتگی ظاهری هستند. به همین دلیل لازم است یک پالت رنگی همسو با آثار طبیعی و تاریخی این شهر ارائه بدهیم. می‌توانیم با استفاده از تأثیر روانی و زیبایی‌شناسی رنگ‌ها به ارتقا حس مکان و سرزندگی در خیابان فلک الافلاک بپردازیم. با این شیوه به کیفیت فضاهای شهری حس وحدت، هویت، تداوم و نظم افزوده می‌شود. بنابراین، هدف این پژوهش دستیابی به یک پالت رنگی و ارتقاء حس مکان با توجه به هویت تاریخی قلعه فلک الافلاک است.

سؤالات اصلی این تحقیق بر اساس مسئله و اهداف ذکر شده عبارتند از:

- (۱) استفاده از ترکیب‌های رنگی چه تأثیری بر کیفیت‌های بصری فضا دارد؟
- (۲) عنصر رنگ چگونه می‌تواند بر ارتقا حس مکان و افزایش خوانایی محیط تأثیر بگذارد؟
- (۳) نقش رنگ در تغییر احساسات مردم نسبت به محیط اطراف و ارتقا حس تعلق خاطر چگونه است؟

پیشینه پژوهش

اورلند (۲۰۱۹) در مقاله تحت عنوان «تأثیر رنگ بر کیفیت فضای شهری» این مقاله جنبه‌های منتخب رابطه پیچیده بین رنگ و محیط ساخته شده را بررسی می‌کند. فضای شهری و تأثیر طرح‌های رنگی بر کیفیت درک شده فضا، هسته مورد علاقه را تشکیل می‌دهد. هدف این تحلیل‌ها گسترش دانش و استفاده از امکانات و ابزارهایی است که اجازه می‌دهد تأثیر مثبت بر فضای شهری و مناظر وسیع تر در شهر دیده شود (1). نگوین و همکاران (۲۰۱۹) در مقاله تحت عنوان «رنگ در شهر: یک نوع رنگ شناسی برای تحلیل کمی انسجام فضایی» این مقاله پیاده سازی ابزاری را ارائه می‌دهد که می‌تواند برای توصیف ویژگی‌های رنگی یک منطقه شهری مورد استفاده قرار گیرد. این تحقیق تفاوت‌های بین مناطق شهری فشرده و پیکربندی‌های شهری جدید را برجسته می‌کند (2). دباغ (۲۰۱۹) در

مقاله تحت عنوان «تاثیر رنگ و نور در زیباسازی فضای شهری و ادراک ذهنی شهروندان» رنگ و نور نه تنها در فضای شهری و عناصر سازنده شهر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، بلکه بر اخلاق شهروندی نیز تاثیرگذار است. هدف این مقاله بررسی تاثیر رنگ و نور بر زیباسازی شهر و ادراک ذهنی شهروندان براساس اسناد و مطالعات کتابخانه‌ای است (3). جینگ (۲۰۱۸) در مقاله تحت عنوان «تحقیق رنگ در برنامه ریزی شهری» شهرهای چین به طور کلی فاقد رشد زیبایی شناختی و توجه به رنگ شهری در روند توسعه سریع بوده اند. شهر شخصیت متمایز و بافت تاریخی خود را از دست می‌دهد. روش تحقیق در این پژوهش مطالعه ادبیات معماری و شهرسازی و همچنین توجه به هویت رنگی معماری بناهای قدیمی است (4). گو (۲۰۱۱) در مقاله تحت عنوان «روش طرح رنگ شهری براساس پیکربندی فضایی» طرح رنگ اصلی پیکربندی فضایی کلی را با گره‌های رنگی، محورهای رنگی و ناحیه رنگی ایجاد می‌کند. این مقاله روش سیستماتیک برنامه ریزی رنگ را هنگام در نظر گرفتن سیستم طرح شهری چین و با ابزارهای گونه شناسی مورد بحث قرار می‌دهد (5).

مبانی نظری

رنگ در شهر از دیدگاه طراحی شهری

رنگ به عنوان یک ویژگی مورفولوژی شهری در ایجاد روابط یکپارچه، جز به جز شدن فضا، همگنی یا ناهمگونی که بین اجزای ساخته شده ما را از وضعیت و تاریخ یک مکان آگاه می‌کند. علاوه بر نقش‌های کاربردی، رنگ می‌تواند ارزش‌های میراث فرهنگی و تاریخی را از طریق یک هویت جمعی ارتقا بدهد (6). کارشناسان و متخصصان گرفته تا شهروند عادی، از وضعیت نا به سامان شهرهای امروزی ناراضی اند، عناصر ناموزون و ناهماهنگ بناها در کنار هم به عدم یگانگی محیط می‌افزایند. یکی از مهم ترین عناصر موجود در شهرها که به ندرت و آشکارا با آن مواجه هستیم، عدم استفاده از عنصر رنگ است. رنگ بر خلاف فرم، حجم و نما در لایه‌های کشف نشده قرار دارد و بسیاری از ما هنگام طراحی یک فضا یا بنا کم تر به تأثیرات محیطی آن فکر می‌کنیم (7).

رنگ یکی از جنبه‌های مهم زندگی شهری است و فرم ها، ابعاد، جنسیت و بافت‌های شهری تحت تأثیر رنگ تعریف می‌شوند. در یک محیط شهری، رنگ‌ها را می‌توان در همه جا در بدنه‌ها و نماهای ساختمان‌ها پیدا کرد. کاربرد صحیح رنگ‌ها در فضاهای شهری به استفاده کنندگان از فضا کمک می‌کند تا نیازهای خود را در سطح شهر پیدا کنند (8). از آنجایی که رنگ تنها زمانی معنا پیدا می‌کند که در پیکربندی فضایی خاصی قرار می‌گیرد. ارزش رنگ این است که فضای زندگی را متمایز کند و تاکید بر تصحیح شخصیت فضایی شهری داشته باشد. براساس سلیقه عابران طرح رنگ شهری عبارت است از: الف) کمک به ساختن یک محیط فضای شهری خوانا با عنصر رنگ. ب) کمک به ایجاد یک محیط زندگی انسانی، امن و جذاب با عنصر رنگ. ج) یک محیط دید پیوسته با رنگ ایجاد شود. د) کمک به ساختن یک سیستم شبکه فضایی رنگی از طریق روابط رنگی بین ساختمان‌ها (5).

از سوی دیگر، بر خلاف گذشته که شهروندان سعی در درون گرایی داشتند و این موضوع در سادگی نمای بناهایشان (انتخاب مصالح، و چه رنگ آمیزی) به خوبی دیده می‌شد. استفاده فراوان از رنگ‌ها تند و متفاوت در پروفیل درها و پنجره‌ها با رنگ‌های تند و خیره کننده برای شهروندان ملموس و آشناست. این رنگ‌ها بر ناخوانا بودن و سردرگمی افراد در فضا می‌افزایند، زیرا هر رنگ دارای پیام و بار معنایی خاص خود است. زمانی که بدون در نظر گرفتن معانی هویتی رنگ‌ها از آن‌ها استفاده شود، محیط به مکانی ناخوانا و غیر قابل ملموس برای فرد تبدیل می‌شود. (7).

برخی مکان‌ها مانند باجه‌های مخابراتی و تلفنی، ایستگاه‌های وسایل نقلیه عمومی، تجهیزات و تاسیسات الکترونیکی و سایر امکانات در فضاهای شهری بر طبق رنگ‌های شان قابل شناسایی هستند. رنگ‌ها نقشی قابل توجهی در ایجاد تصویری خوب از ذهن افراد دارند. در حقیقت، رنگ‌ها پایه‌های منظر شهری را شکل می‌دهند. به همین صورت، در دنیای متفاوت رنگ‌ها، وظیفه طراحان شهری پاسخگویی به نیازهای استفاده‌کنندگان از طریق آسان‌سازی المان‌ها و جزئیات شهر برای شهروندان است (8). ادراک و تشخیص انسان از محیط پیرامون خود شامل سه مرحله است که مرحله اول رنگ، مرحله دوم فرم و حجم و مرحله سوم مربوط به جنبه‌های نمادین اشکال است که توسط رنگ‌ها ایجاد می‌شود. تجربه زیبایی شناختی در مراحل اولیه آگاهی درک می‌شود که با عامل رنگ مرتبط است. شهرهای مساعد که دارای زیبایی‌های بصری هستند نه تنها مکان‌های مناسبی برای رفع نیازهای جسمانی شهروندان می‌باشند بلکه با ارضای نیازهای روحی، روانی و فرهنگی قدرت گسترش تجربه زیبایی شناختی فضا را نیز افزایش می‌دهند. از آنجایی که شهروندان درگیر تعامل مستمر با فضاهای شهری هستند بنابراین کاربردهای مناسب رنگ‌ها را باید در ارتباط با حالات روانی شهروندان مورد توجه قرار بگیرد (9).

زمانی که تعداد نامحدود رنگ را که بی هدف و بی اساس در کنار هم جمع شده اند به سرعت می‌توان این اغتشاش و بی نظمی را تشخیص داد و برای اصلاح، بهبود و کنترل نظام عناصر رنگی شهر اقدامی انجام داد (7).

کاربرد و نقش رنگ در شهر

تأثیر رنگ در خوانایی و هویت شهر در همواره هدف مهمی است که مستقل از نوع مکان شهر باید از نظر طراح و مدیریت مورد بررسی قرار بگیرد (10). استفاده از نقشه رنگی مناسب و صحیح می‌تواند حس وحدت را تقویت و منجر به ارتقا حس مکان و هویت به فضا شود. یکی از مشخص‌ترین نمونه‌ها، خیابان‌های تجاری و مراکز بازی برای کودکان است که رنگ متنوع آن‌ها برای ایجاد مراکز شاد ایجاد شده است. حتی مناسبت‌های خاص نیز یادآور رنگ‌های مختلف است که با دیگر زمان‌های سال متفاوت است. جشن‌ها در ذهن همه مترادف با رنگ آمیزی متنوع در روز و شب است. برای شهروندان فضاهای سبز شهری نقش مهمی در تامین کننده تنوع و زیباسازی فضاهای شهری برعهده دارند (سیدصدر، ۱۳۸۰) عنصر رنگ مهم‌ترین نقش را در زیباسازی پارک‌ها ایفا می‌کند و استفاده از رنگ‌های مناسب باعث رسیدن به فضاهای شاد و سرزنده می‌شود. یکی از وظایف طراحان منظر، آگاهی از ترکیب رنگ‌ها، روانشناسی رنگ و گونه‌های گیاهی است (10).

ایجاد هویت و تعیین منظر دو هدف مهم در طراحی شهری است که استفاده از عنصر رنگ می‌تواند دارایی مهمی باشد. کاربرد صحیح رنگ با توجه به ویژگی‌های اقلیمی - محیطی شهرها می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در هویت شهر داشته باشد. همانطور که کارشناسان اشاره می‌کند: از دوران باستان، فضاهای شهری از رنگ‌ها به عنوان تزئینات یا انتقال‌دهنده پیام استفاده می‌کردند. همچنین شرایط جغرافیایی و محدودیت‌های دیگر کاربرد رنگ را در شهر تعیین می‌کنند (11).

از مهم‌ترین اهداف استفاده از عنصر رنگ، رسیدن به هویت و چشم‌انداز شهر است. مطالعه سابقه تاریخی رنگی شهر، در راستای احیای سابقه رنگی و معماری از اهمیت مهمی برخوردار است و برای هر شهر پالت رنگی خاصی تعریف می‌شود که رنگ‌های تشکیل‌دهنده در ترکیب با هم چهره رنگی فضاهای شهری را تعریف می‌کنند.

هویت رنگی یک شهر یک سیستم پیچیده از اجزای مادی و غیر مادی است. پیچیدگی که روش‌های مختلفی را برای مداخله ارائه می‌کند (2). خوانایی محله‌ها با رنگ‌های استفاده شده مرتبط است. برای مثال، مشخصه‌هایی که در فضای بیرونی سبز جنگل‌ها، باغ‌ها، مرز آبی رنگ رودخانه‌ها و دریاها قرار دارد از محیط اطرافشان متمایز می‌شوند. وجود رنگ‌ها در گره‌های فعالیتی یا تقاطع‌ها و میدان‌ها، به دلیل افزایش فعالیت‌ها باعث می‌شود تا عابر پیاده با نزدیک شدن به این گره‌ها متوجه ورود به حوزه فعالیت می‌شود.

۱. رنگ‌های حاصل از طبیعت در شهر

اجزای تشکیل دهنده شهر در صورت پیروی کردن از اصول ترکیب و هماهنگی در رنگ‌ها فضایی شاداب و مناسب را برای شهروندان خواهد ساخت. فضاهای سبز شهری مهم ترین نقش تعیین کننده تنوع رنگ در شهرها هستند و در شکل دهی به چهره رنگی شهر نقش مهمی دارند. رنگ مهم ترین عنصر در پویایی فضاهای سبز شهری است و اطلاع از کاربرد دقیق رنگ‌ها موجب رسیدن به هدف خواهد شد. یکی از وظایف طراحان شهری، اطلاع از علم ترکیب رنگ و آشنایی با گونه‌های گیاهی فضاهای شهری است. درختان، درختچه‌ها و گیاهان پوشش مناسبی در طبیعت برای فضاهای سبز شهری است (11).

از نقش‌های اصلی عنصر رنگ در فضاهای سبز شهری ایجاد حس آرامش در استفاده کنندگان از فضا است. در همین راستا رنگ‌های خنثی بهترین نقش در ایجاد حس آرامش در استفاده کنندگان از فضا است. برای وسیع نشان دادن یک محیط بایستی از رنگ‌های گرم مانند رنگ‌های قرمز، دریاچه کیو - خرم آباد سرخابی، نارنجی و زرد استفاده کرد. گیاهانی با رنگ‌های گرم برای زیباسازی و کاهش فضاهایی با عرض کم و طول زیاد مناسب هستند. کاربرد این گونه گیاهان باعث می‌شود تا علاوه بر گسترده جلوه دادن فضای شهری، آن را در چشم ناظر نزدیکتر از تصویر واقعی نمایش بدهیم (12). از نگاه دیگر استفاده از رنگ‌های سرد در محیط‌های شهری موجب می‌شود چشم انداز طراحی شده با عمق و طول بیشتری نمود پیدا کند. استفاده از گیاهانی با رنگ‌های طیف سبز، آبی و بنفش بسط دهنده این فضا هستند (13).



شکل ۱. دریاچه کیو - خرم آباد

نقش مصالح بوم آورد در سیمای رنگی شهر

به سبب بهره گیری از مصالح بومی هر شهر، پالت رنگی شهرها نیز متفاوت و متنوع خواهد بود و به مرور زمان موجب هویت و شناسایی شهر می‌گردد. استفاده از انواع سنگ‌های رنگی، خشت و چوب به دلیل طراحی‌های معماری گذرا عاملی جهت بیان تفاخر اجتماعی افراد نبود، بلکه این ضرورت و امکانات محیطی بود که فضاهایی شهری را رنگ آمیزی و زیبا می‌کرد (14).



شکل ۲. خانه آخوند ابو - خرم آباد

تأثیر عنصر رنگ بر روح مکان

یکی از اجزائی که باعث هویت بخشی مکان و روح مکان می‌شود نور و رنگ است و فضای داخل با این دو عنصر معنا می‌یابد. از مهم ترین الطاف خداوند که در طبیعت به انسان بخشیده نور می‌باشد. معماری امروز برخلاف معماری سنتی ایران در گذشته کمترین سهم ممکن را از نور دارد. معماری سنتی ایران در گذشته به شیوه‌ای بود که بایستی آن را معبد نور تلقی کرد. یکی از مهم ترین مشخصه‌های نور طبیعی تدام و تنوع آن در شبانه روز است که باعث حرکت و تغییر حالت در لحظه‌های مختلف می‌شود. در اکثر ملت‌ها نور نماد بینش الهی و سرچشمه تمام پاکی‌ها و زیبایی‌هاست، در نهایت برای نشان دادن این تعریف در معماری بناهای مذهبی نور به عنوان عنصری مشخص و متمایز از سایر مفاهیم به کار رفته در بنا به کار رفته است (12).

غیر از رنگ‌های اولیه که نشانه مرحله رشد روح است بعضی از روح‌ها رنگ‌های ثانویه‌ای هم دارند، به آن‌ها رنگ‌های هاله‌ای می‌گویند، زیرا خارج از هسته مرکزی توده انرژی روح دیده می‌شوند. رنگ‌های هاله‌ای، نشان دهنده گرایش‌ها، نگرش‌ها، اعتقادات و حتی آرزوهای برآورده نشده روح است (12).

نقش عنصر رنگ در ایجاد و ارتقا حس مکان در فضای شهر

اعتقاد بر این است که رنگ‌ها یک بیان مستقیم و ارائه کننده یک واکنش بصری می‌باشند (حسینی نیا، ۱۳۸۶). با قبول تأثیر متفاوت رنگ بر فرهنگ‌های مختلف، بایستی به این نکته توجه شود که نه تنها معانی رنگ‌ها در هر فرهنگ و جامعه متفاوت اند بلکه واکنش‌های روان شناختی نسبت به آن‌ها نیز در مکان‌های شهری متغیر است (15). درباره تأثیر روان شناختی رنگ‌ها بر احساسات مردم به طور کلی بر شخصیت افراد تأثیرات یکسان و مشابهی ندارد (16). استفاده از رنگ‌های مختلف در مناطق به کیفیت و درجه اشباع آن‌ها بستگی خواهد داشت (8).

هر مشخصه رنگ در هر منطقه گرفته شده است از شرایط طبیعی و فرهنگ آن منطقه است. بنابراین قوانین اولیه استفاده از عنصر رنگ در مکان‌های مختلف مانند دستور زبان شبیه به یکدیگر می‌باشند (17). با در نظر گرفتن مشخصه‌های تاریخی، فرهنگی، مذهبی، اجتماعی و از همه مهم تر اقلیمی محیط شهری می‌توان ضوابطی ایجاد کرد که تعریفی درست و روشن از رنگ، ارائه کرد به طوری که همگی با ریتمی مشخص از فرهنگ اجتماعی حاکم بر فضا انجام می‌شود. توجه به نقش رنگ‌های مختلف در نمادگرایی و فرهنگ بومی منطقه، از راه‌های ارتقاء حس مکان می‌باشد.



شکل ۳. کوچه شهید خسرو قدیانی در محله دستغیب - تهران

تأثیر رنگ بر هویت منظر شهری

هویت ویژگی منحصر به فرد یک مکان است که آن مکان را با مکان‌های دیگر متمایز می‌کند. به عبارت دیگر، هویت ویژگی است که با مقایسه یک پدیده یا تصویر با نمونه‌های دیگر به ذهن متبادر می‌شود. رویکرد جدید در شهرسازی باعث شده است که توجه به مفهوم هویت بیشتر شود. هویت شهری تحت تأثیر مستقیم فرهنگ، اشکال طبیعی و مصنوع شهر است. (رزقی، ۱۳۹۲: ۳۵) بین انسان، محیط و رنگ رابطه وجود دارد. اگر محیط فیزیکی و همه چیز در آن بی رنگ بود، جامعه بشری غیر جالب و بی شکل به نظر می‌رسید. محیط ساخته شده را نباید به عنوان یک محیط بی جان تجربه کرد در عوض باید با رنگ و نور، با درجات مختلف سایه، تغییر شکل داده و تقویت شود. به این ترتیب افراد از حضور در این محیط احساس بهتری دارند (18).

در فضاهای شهری چنین نمایان است که طرح‌های رنگی در ارتباط نزدیک با چندین جنبه درک می‌شوند. تمایل آشکاری برای محیط‌های شهری متنوع تر، رنگارنگ تر، شادتر و در عین حال هماهنگ تر وجود دارد (1).

روش پژوهش

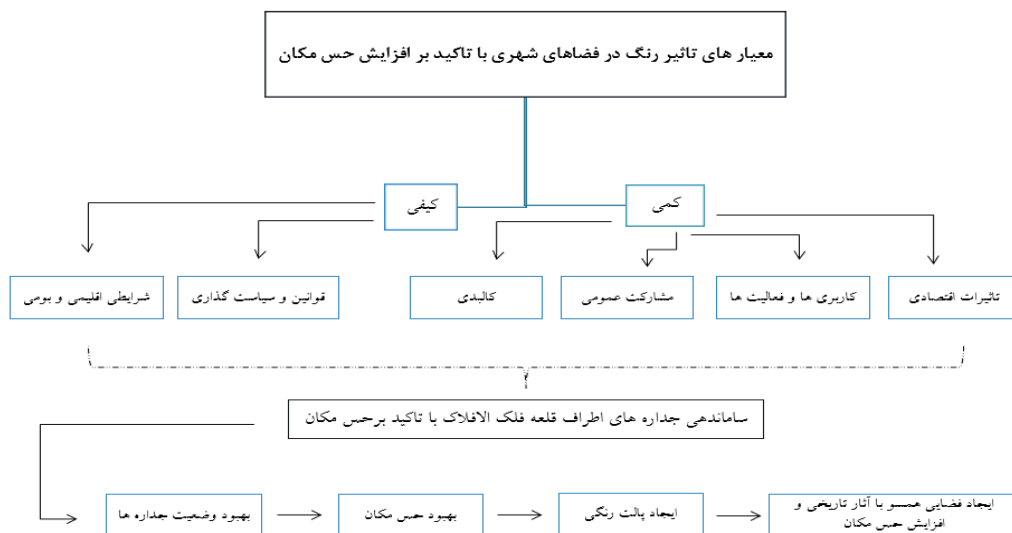
پژوهش مورد نظر از حیث هدف، کاربردی و برحسب نحوه گردآوری داده‌ها تحقیق توصیفی - تحلیلی از دسته مورد مطالعاتی است. روش پژوهش براساس مطالعات کتابخانه‌ای، مشاهدات میدانی، عکسبرداری می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش وجود یک سیستم واحد برای شناسایی و طبقه بندی رنگ‌ها نیاز است، بنابراین از سیستم RGB استفاده خواهد شد. برای تحلیل رنگی از نمونه مورد مطالعه که خیابان فلک الافلاک از روش‌های زیر استفاده خواهد شد. این تصاویر را در "نرم افزار Color Impact" و "نرم افزار Color Picker" وارد خواهد شد. سپس با استفاده از "نرم افزار bacsIColor catch" طیف رنگی و کنترل کیفی رنگ هارا استخراج کرده تا به یک پالت رنگی متناسب با هویت شهر، آثار تاریخی و طبیعی دست پیدا کنیم.

محدوده مورد مطالعه

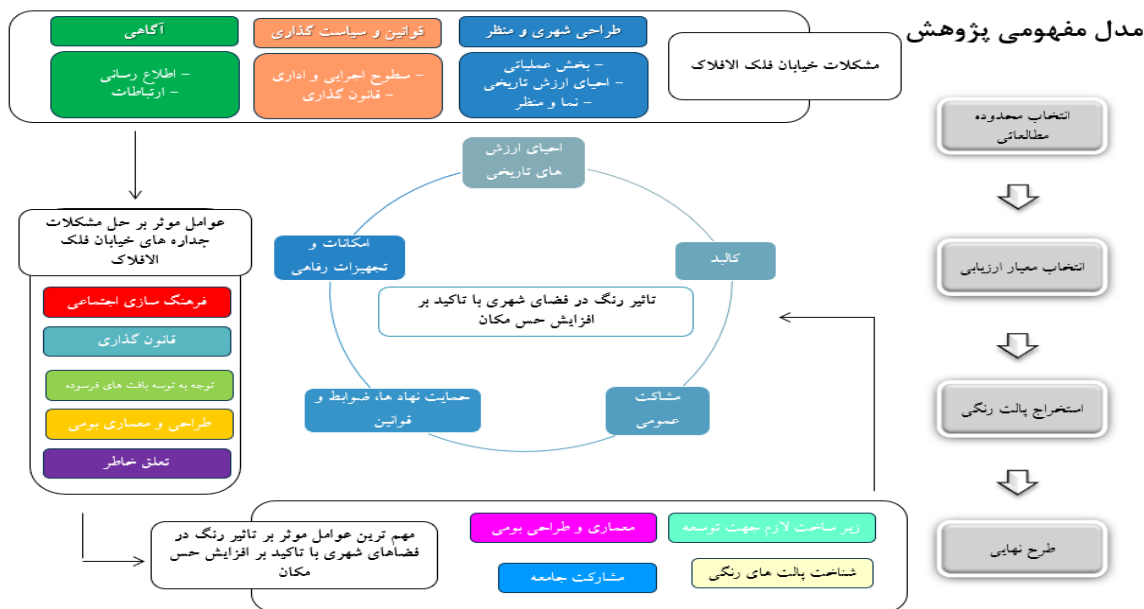
این پژوهش به لحاظ موضوعی در مباحث روانشناسی محیطی، جامعه شناسی و زیبایی شناسی شهری قرار می‌گیرد و به لحاظ موقعیت مکانی در یک فضای تاریخی شهری قرار دارد. پژوهش حاضر سعی در شناسایی، ارزیابی و ارائه مجموعه رنگ برای محدوده مورد مطالعه را دارد و به بررسی خیابان قلعه فلک الافلاک پرداخته است.

فرآیند پژوهش

با توجه به اغتشاشات بصری که در نما سازی و زیبا سازی این خیابان وجود دارد تجزیه و تحلیل اطلاعات در مراحل مختلفی انجام می‌گیرد؛ ابتدا به بررسی منابع کتابخانه ای، سایت‌های اینترنتی، نقشه ها، عکس ها، مطالعه ابعاد متفاوت رنگ‌ها با توجه به ویژگی‌های بومی و محلی، نیازهای متفاوت استفاده کنندگان از فضا استخراج خواهد شد. سپس مطالعات توصیفی و میدانی را پیرامون نمونه موردی انجام می‌دهیم و با توجه به مطالعات تاریخی، فرهنگی، اجتماعی به تدوین یکسری الگوهای استفاده از عنصر رنگ متناسب با خیابان فلک الافلاک می‌پردازیم.



شکل ۴. روش تحقیق پژوهش



شکل ۵. مدل مفهومی پژوهش

یافته‌ها

دسته بندی‌های رنگی جداره‌های خیابان فلک الافلاک

دیوارها

از تمامی جداره‌ها عکسبرداری شده سپس در نرم افزارهای تخصصی رنگ برای تجزیه و تحلیل پالت‌های رنگی وارد می‌شود. در این تصاویر از کرکره مغازه‌ها و جزئیات آن‌ها خودداری می‌شود زیرا ما در تصاویر گروهی از مجموعه رنگ هارا می‌بینیم لذا مواردی مانند تضاد رنگی، روشنایی می‌تواند رنگ یک تصویر را تغییر می‌دهد. همواره بین نتیجه بدست آمده و واقعیت‌های وضع موجود تفاوت‌هایی برقرار است.

																																																		
<table><tr><th>رنگ</th><th></th><th></th><th></th></tr><tr><td>R</td><td>۲۰۶</td><td>۲۲۳</td><td>۲۰۴</td></tr><tr><td>G</td><td>۱۹۳</td><td>۲۲۷</td><td>۱۹۸</td></tr><tr><td>B</td><td>۱۷۰</td><td>۲۳۱</td><td>۱۸۴</td></tr></table>	رنگ				R	۲۰۶	۲۲۳	۲۰۴	G	۱۹۳	۲۲۷	۱۹۸	B	۱۷۰	۲۳۱	۱۸۴	<table><tr><th>رنگ</th><th></th><th></th><th></th></tr><tr><td>R</td><td>۱۷۹</td><td>۹۴</td><td>۲۱۰</td></tr><tr><td>G</td><td>۱۵۵</td><td>۶۷</td><td>۱۹۹</td></tr><tr><td>B</td><td>۱۳۵</td><td>۴۷</td><td>۱۹۵</td></tr></table>	رنگ				R	۱۷۹	۹۴	۲۱۰	G	۱۵۵	۶۷	۱۹۹	B	۱۳۵	۴۷	۱۹۵	<table><tr><th>رنگ</th><th></th><th></th><th></th></tr><tr><td>R</td><td>۱۹۳</td><td>۲۲۹</td><td>۱۸۷</td></tr><tr><td>G</td><td>۱۸۲</td><td>۲۳۵</td><td>۱۸۹</td></tr><tr><td>B</td><td>۱۸۴</td><td>۲۳۲</td><td>۱۸۸</td></tr></table>	رنگ				R	۱۹۳	۲۲۹	۱۸۷	G	۱۸۲	۲۳۵	۱۸۹	B	۱۸۴	۲۳۲	۱۸۸
رنگ																																																		
R	۲۰۶	۲۲۳	۲۰۴																																															
G	۱۹۳	۲۲۷	۱۹۸																																															
B	۱۷۰	۲۳۱	۱۸۴																																															
رنگ																																																		
R	۱۷۹	۹۴	۲۱۰																																															
G	۱۵۵	۶۷	۱۹۹																																															
B	۱۳۵	۴۷	۱۹۵																																															
رنگ																																																		
R	۱۹۳	۲۲۹	۱۸۷																																															
G	۱۸۲	۲۳۵	۱۸۹																																															
B	۱۸۴	۲۳۲	۱۸۸																																															

رنگ‌های به کار رفته در جداره تجاری بیشتر رنگ‌های کرم، گلبهی، قهوه‌ای و در ترکیب با رنگ سفید است که با ویژگی‌های اقلیمی و سابقه تاریخی خیابان همخوانی دارد، اما به دلیل فرسوده شدن و خاکستری شدن مصالح کیفیت خود را از دست داده اند. در طرف دیگر در جداره قلعه فلک الافلاک طیف کرم و قهوه‌ای که از ویژگی‌های اقلیمی و بومی برخوردار است مشاهده می‌شود که این رنگ‌ها ریشه در تاریخ و معماری این بنا تاریخی و شهر خرم آباد دارد.

کرکره و کف

در گروه رنگی، رنگ خاکستری و رنگ‌های روشنی دیده می‌شود که مربوط به کرکره مغازه‌ها می‌باشد. این جداره‌ها با فضای تاریخی که در آن قرار دارد دارای اغتشاشات بصری با نمای مجاورش است. همچنین تمایز رنگی در قسمت پیاده رو این خیابان دیده نمی‌شود و پوشش پیاده رو از نوع سنگ خاکستری می‌باشد که دارای اغتشاشات بصری با فضایی که در آن قرار دارد می‌باشد.

																																		
<table><tr><th>B</th><th>G</th><th>R</th><th>رنگ</th></tr><tr><td>۱۰۸</td><td>۱۰۶</td><td>۱۱۲</td><td></td></tr></table>	B	G	R	رنگ	۱۰۸	۱۰۶	۱۱۲		<table><tr><th></th><th></th><th></th><th>رنگ</th></tr><tr><td>۱۶۷</td><td>۱۴۱</td><td>۱۷۵</td><td>R</td></tr><tr><td>۱۶۷</td><td>۱۴۶</td><td>۱۸۰</td><td>G</td></tr><tr><td>۱۶۷</td><td>۱۴۹</td><td>۱۸۳</td><td>B</td></tr></table>				رنگ	۱۶۷	۱۴۱	۱۷۵	R	۱۶۷	۱۴۶	۱۸۰	G	۱۶۷	۱۴۹	۱۸۳	B	<table><tr><th>B</th><th>G</th><th>R</th><th>رنگ</th></tr><tr><td>۱۰۸</td><td>۱۰۶</td><td>۱۱۲</td><td></td></tr></table>	B	G	R	رنگ	۱۰۸	۱۰۶	۱۱۲	
B	G	R	رنگ																															
۱۰۸	۱۰۶	۱۱۲																																
			رنگ																															
۱۶۷	۱۴۱	۱۷۵	R																															
۱۶۷	۱۴۶	۱۸۰	G																															
۱۶۷	۱۴۹	۱۸۳	B																															
B	G	R	رنگ																															
۱۰۸	۱۰۶	۱۱۲																																

پوشش گیاهی

خیابان قلعه فلک الافلاک از نظر مناظر گیاهی در سطح قابل قبولی قرار دارد زیرا در کنار قلعه فلک الافلاک، باشگاه افسران و باغ چشمه گلستان قرار دارد که از انواع درختان برگ ریز، درخت چنار و درختان همیشه سبز در این فضا و خیابان قابل مشاهده و فضایی دلنشین و زیبا را فراهم آورده است.

	۲.
	۱.

B	G	R	رنگ
۲۲	۱۱۹	۱۰۲	

B	G	R	رنگ
۵۸	۱۲۷	۱۰۸	

ارائه پالت‌های رنگی انتخابی برای طراحی

الگوی پالت‌های رنگی برای خیابان فلک الافلاک براساس حفظ و ارتقا هویت تاریخی و حس به مکان ارائه می‌شود. بناهای واجد ارزش و تاریخی حفظ می‌گردد و در بناهای جدید از الگوهای نو که از عناصر رنگ مستخرج شده استفاده می‌گردد.

رنگ			
R	۲۳۸	۲۱۰	۱۰۳
G	۱۹۹	۱۸۹	۸۲
B	۱۵۸	۱۸۶	۷۹

رنگ			
R	۲۰۶	۱۶۹	۱۴۰
G	۱۹۳	۱۴۸	۱۰۲
B	۱۷۰	۱۳۰	۸۳

ایده و طرح برگرفته از عناصر رنگی برای این خیابان که حاصل مطالعات این پژوهش می باشد به صورت ذیل است؛

- با در نظر گرفتن شرایط بومی و محلی در صورت امکان از رنگ های ملایم استفاده شود.
- به هویت عناصر رنگی و تهیه پالت رنگی توجه شود.
- به علایق و انتخاب های رنگ مردم به عنوان استفاده کنندگان از این خیابان توجه شود
- به دلیل وجود کاربری های تجاری و جاذب گردشگر در این فضا باید از عناصر رنگی شاداب و پویا استفاده کنیم.

دیوار

رنگ زمینه و غالب طبق طرح پیشنهادی برای نمای ساختمان ها، رنگ کرم و گلبهی است . استفاده از رنگ های روشن و سفید، قهوه ای روشن، اخراپی و گلبهی با مصالح بوم آورد و مناسب که در معماری اصیل شهر خرم آباد، دارای سابقه و کاربرد بوده، بعنوان رنگ مکمل و برای تنوع در نما و بدنه ساختمان ها توصیه می شود. رنگ کرم و قهوه ای تیره برگرفته از بنا هنگ سوار تاریخی این مجموعه و رنگ قهوه ای روشن برگرفته از رنگ آجر قلعه فلک الافلاک است. رنگ غالب نماها کرم رنگ است، همچنین برای جلوگیری از یکنواختی و جذابیت نماها می توان از رنگ های قهوه ای تیره نیز استفاده کرد.

شماره راهنما	طیف رنگی پیشنهادی	شماره راهنما	طیف رنگی پیشنهادی																																
۲	<table border="1"> <tr> <td>رنگ</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>R</td><td>۲۳۸</td><td>۹۴</td><td>۱۷۹</td></tr> <tr> <td>G</td><td>۱۹۹</td><td>۶۷</td><td>۱۵۵</td></tr> <tr> <td>B</td><td>۱۵۸</td><td>۴۷</td><td>۱۳۵</td></tr> </table>	رنگ				R	۲۳۸	۹۴	۱۷۹	G	۱۹۹	۶۷	۱۵۵	B	۱۵۸	۴۷	۱۳۵	۱	<table border="1"> <tr> <td>رنگ</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>R</td><td>۱۰۳</td><td>۲۱۰</td><td>۲۳۸</td></tr> <tr> <td>G</td><td>۸۲</td><td>۱۸۹</td><td>۱۹۹</td></tr> <tr> <td>B</td><td>۷۹</td><td>۱۸۶</td><td>۱۵۸</td></tr> </table>	رنگ				R	۱۰۳	۲۱۰	۲۳۸	G	۸۲	۱۸۹	۱۹۹	B	۷۹	۱۸۶	۱۵۸
رنگ																																			
R	۲۳۸	۹۴	۱۷۹																																
G	۱۹۹	۶۷	۱۵۵																																
B	۱۵۸	۴۷	۱۳۵																																
رنگ																																			
R	۱۰۳	۲۱۰	۲۳۸																																
G	۸۲	۱۸۹	۱۹۹																																
B	۷۹	۱۸۶	۱۵۸																																
۴	<table border="1"> <tr> <td>رنگ</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>R</td><td>۲۰۴</td><td>۲۲۳</td><td>۲۰۶</td></tr> <tr> <td>G</td><td>۱۹۸</td><td>۲۲۷</td><td>۱۹۳</td></tr> <tr> <td>B</td><td>۱۸۴</td><td>۲۳۱</td><td>۱۷۰</td></tr> </table>	رنگ				R	۲۰۴	۲۲۳	۲۰۶	G	۱۹۸	۲۲۷	۱۹۳	B	۱۸۴	۲۳۱	۱۷۰	۳	<table border="1"> <tr> <td>رنگ</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>R</td><td>۱۴۰</td><td>۱۶۹</td><td>۲۰۶</td></tr> <tr> <td>G</td><td>۱۰۲</td><td>۱۴۸</td><td>۱۹۳</td></tr> <tr> <td>B</td><td>۸۳</td><td>۱۳۰</td><td>۱۷۰</td></tr> </table>	رنگ				R	۱۴۰	۱۶۹	۲۰۶	G	۱۰۲	۱۴۸	۱۹۳	B	۸۳	۱۳۰	۱۷۰
رنگ																																			
R	۲۰۴	۲۲۳	۲۰۶																																
G	۱۹۸	۲۲۷	۱۹۳																																
B	۱۸۴	۲۳۱	۱۷۰																																
رنگ																																			
R	۱۴۰	۱۶۹	۲۰۶																																
G	۱۰۲	۱۴۸	۱۹۳																																
B	۸۳	۱۳۰	۱۷۰																																

مجموعه عناصر رنگی پیشنهادی برای خیابان فلک الافلاک

کرکره

رنگ زمینه برای طرح پیشنهادی کرکره مغازه ها، رنگ کرم و قهوه‌ای است. استفاده از رنگ‌های قهوه‌ای روشن و تیره با مصالح بوم آورد و مناسب که مکمل با نمای مغازه‌ها باشد و از رنگ‌هایی همسو و هم رنگ با نمای جداره‌های ساختمان‌ها توصیه می‌شود استفاده کرد. زیرا زمانی که کرکره مغازه‌ها پایین باشد و از رنگ‌های دیوارها بهره گرفته شود دارای یک جلوه مناسب و خوانایی با دیوارهای مغازه‌ها می‌باشد.

شماره	طیف رنگی پیشنهادی	شماره	طیف رنگی پیشنهادی																																
راهنما		راهنما																																	
۲	<table border="1"> <tr> <th>رنگ</th><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>R</td><td>۲۳۸</td><td>۱۲۴</td><td>۲۵۳</td></tr> <tr> <td>G</td><td>۱۹۹</td><td>۷۹</td><td>۲۳۷</td></tr> <tr> <td>B</td><td>۱۵۸</td><td>۳۲</td><td>۲۳۵</td></tr> </table>	رنگ				R	۲۳۸	۱۲۴	۲۵۳	G	۱۹۹	۷۹	۲۳۷	B	۱۵۸	۳۲	۲۳۵	۱	<table border="1"> <tr> <th>رنگ</th><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>R</td><td>۱۳۷</td><td>۲۵۱</td><td>۱۱۵</td></tr> <tr> <td>G</td><td>۸۸</td><td>۲۳۲</td><td>۷۷</td></tr> <tr> <td>B</td><td>۵۸</td><td>۲۳۵</td><td>۶۶</td></tr> </table>	رنگ				R	۱۳۷	۲۵۱	۱۱۵	G	۸۸	۲۳۲	۷۷	B	۵۸	۲۳۵	۶۶
رنگ																																			
R	۲۳۸	۱۲۴	۲۵۳																																
G	۱۹۹	۷۹	۲۳۷																																
B	۱۵۸	۳۲	۲۳۵																																
رنگ																																			
R	۱۳۷	۲۵۱	۱۱۵																																
G	۸۸	۲۳۲	۷۷																																
B	۵۸	۲۳۵	۶۶																																

مجموعه عناصر رنگی پیشنهادی برای کرکره خیابان فلک الافلاک

کف

رنگ زمینه برای طرح پیشنهادی کف پیاده رو ، رنگ کرم و بژ است . استفاده از رنگ های قهوه ای روشن، کاراملی و گلبهی با مصالح بوم آورد و مناسب که مکمل با سنگ فرش قلعه فلک الافلاک باشد توصیه می شود.

شماره	طیف رنگی پیشنهادی	شماره	طیف رنگی پیشنهادی																																
راهنما		راهنما																																	
۲	<table border="1"> <tr> <th>رنگ</th><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>R</td><td>۲۲۲</td><td>۱۵۰</td><td>۲۵۳</td></tr> <tr> <td>G</td><td>۱۵۳</td><td>۸۷</td><td>۲۳۷</td></tr> <tr> <td>B</td><td>۱۲۰</td><td>۷۶</td><td>۲۳۵</td></tr> </table>	رنگ				R	۲۲۲	۱۵۰	۲۵۳	G	۱۵۳	۸۷	۲۳۷	B	۱۲۰	۷۶	۲۳۵	۱	<table border="1"> <tr> <th>رنگ</th><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>R</td><td>۲۲۵</td><td>۲۴۰</td><td>۲۱۲</td></tr> <tr> <td>G</td><td>۲۰۵</td><td>۲۱۲</td><td>۱۸۹</td></tr> <tr> <td>B</td><td>۱۷۸</td><td>۱۷۵</td><td>۱۴۸</td></tr> </table>	رنگ				R	۲۲۵	۲۴۰	۲۱۲	G	۲۰۵	۲۱۲	۱۸۹	B	۱۷۸	۱۷۵	۱۴۸
رنگ																																			
R	۲۲۲	۱۵۰	۲۵۳																																
G	۱۵۳	۸۷	۲۳۷																																
B	۱۲۰	۷۶	۲۳۵																																
رنگ																																			
R	۲۲۵	۲۴۰	۲۱۲																																
G	۲۰۵	۲۱۲	۱۸۹																																
B	۱۷۸	۱۷۵	۱۴۸																																

مجموعه عناصر رنگی پیشنهادی برای کف خیابان فلک الافلاک

تابلوهای سر در مغازه ها

برای رنگ اصلی زمینه تابلوهای سر در مغازه ها از رنگ های جذاب ملایم و به صورت کنترل شده استفاده شود. رنگ زمینه برای طرح پیشنهادی تابلوهای تجاری مغازه ها، رنگ کرم و قهوه ای کم رنگ است .

شماره راهنما	طیف رنگی پیشنهادی	شماره راهنما	طیف رنگی پیشنهادی																																
۲	<table border="1"> <tr> <td>رنگ</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>R</td><td>۹۲</td><td>۲۰۷</td><td>۲۵۱</td></tr> <tr> <td>G</td><td>۵۶</td><td>۱۷۹</td><td>۲۵۱</td></tr> <tr> <td>B</td><td>۶۲</td><td>۱۶۱</td><td>۲۳۸</td></tr> </table>	رنگ				R	۹۲	۲۰۷	۲۵۱	G	۵۶	۱۷۹	۲۵۱	B	۶۲	۱۶۱	۲۳۸	۱	<table border="1"> <tr> <td>رنگ</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>R</td><td>۲۲۵</td><td>۲۵۳</td><td>۱۲۵</td></tr> <tr> <td>G</td><td>۲۰۵</td><td>۲۲۷</td><td>۸۳</td></tr> <tr> <td>B</td><td>۱۷۸</td><td>۲۳۵</td><td>۶۸</td></tr> </table>	رنگ				R	۲۲۵	۲۵۳	۱۲۵	G	۲۰۵	۲۲۷	۸۳	B	۱۷۸	۲۳۵	۶۸
رنگ																																			
R	۹۲	۲۰۷	۲۵۱																																
G	۵۶	۱۷۹	۲۵۱																																
B	۶۲	۱۶۱	۲۳۸																																
رنگ																																			
R	۲۲۵	۲۵۳	۱۲۵																																
G	۲۰۵	۲۲۷	۸۳																																
B	۱۷۸	۲۳۵	۶۸																																

مجموعه عناصر رنگی پیشنهادی برای تابلوهای سر در مغازه‌ها خیابان فلک الافلاک

آزمون سوالات پژوهش

استفاده از ترکیب‌های رنگی چه تاثیری بر کیفیت‌های بصری فضا دارد؟

ترکیب رنگی از طریق بررسی عوامل حاکم بر هر مکان شهری و نیز توقعات فضایی آن تهیه می‌شود. ترکیبات رنگی به طرز قابل توجهی در رسیدن به عوامل معین و دستیابی به مکان‌های غنی بسیار مؤثر هستند. ویژگی‌های بصری و معنایی یک مکان نیازمند ترکیب معین است که در صورت عدم استفاده از آن، با شخصیت مکانی آن در تناقض، قرار می‌گیرد. ترکیب بندی رنگ‌ها در نظام مند کردن منظر رنگی خیابان در انسجام و هماهنگی آن مؤثر هستند. همچنین هارمونی‌های رنگی از جمله رنگ‌های هم خانواده به افزایش خوانایی منظر رنگی خیابان کمک شایانی می‌نماید. در این راستا یکی از راه‌هایی که خوانایی منظر رنگی خیابان را افزایش می‌دهد، می‌توان از زنجیره‌ای از رنگ‌ها برای ارتباط میان دیدهای پی در پی بهره جست.

عنصر رنگ چگونه می‌تواند بر ارتقا حس مکان و افزایش خوانایی محیط تاثیر بگذارد؟

عناصر کالبدی به طور مستقیم باعث ایجاد علاقه به مکان می‌شود و نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان داد که از میان رنگ عناصر کالبدی و میزان علاقه به مکان رابطه معنی داری وجود دارد. اگر رنگ با مهارت خاص و با رعایت اصول روانشناختی و شیوه هنری یا سبک خاص معماری و شهرسازی در ساماندهی و نظم فضاهای شهری به کار گرفته شود می‌توان در مردم حسی به وجود آورد که از آن با عنوان حس مکان یاد می‌کنند. بنابراین چنان می‌توان نتیجه گرفت که طراحان و معماران می‌توانند با شناخت تاثیرات روانشناختی و شاخصه‌های متفاوت بصری و روانی رنگ، شناسایی علایق و هویت تاریخی بافت به شناسایی پالت رنگی مناسب با اقلیم و بستر مورد طراحی و تدوین طرح جامع رنگ اقدام به طراحی فضاهایی بهتر برای کاربران نمایند، تا از این مسیر استفاده کنندگان در فضاهای شهری بتوانند در فضایی قرار بگیرند که غنی از حس مکان، تعلق خاطر، علاقه و دل‌بستگی نسبت به مکان باشند.

نقش رنگ در تغییر احساسات مردم نسبت به محیط اطراف و ارتقا حس تعلق خاطر چگونه است؟

رنگ‌ها تا حدی در احساسات و رفتار استفاده کنندگان از فضا اثر می‌گذارند که موجب تغییر رفتار وی می‌شوند و این نوع تغییر به تحول در خصوصیات و شخصیت افراد منجر می‌گردد. انسان و رنگ زیر مجموعه‌ای از نظام هستی جهان می‌باشند، انسان، رنگ و طبیعت دائما در تعامل با هم بوده اند. با عدم جایگزینی

صحیح رنگ در مکان خاص خود و به کارگیری نادرست آن در محیط‌های شهری، صدمات روحی شدیدی بر استفاده کنندگان از فضا وارد خواهد آمد. رنگ بخش میانی مغز را تحریک می‌کند و در نتیجه بر اعصاب و روان انسان اثر می‌گذارد.

نتیجه‌گیری

با توجه به قرار گیری این خیابان در محدوده بافت تاریخی شهر خرم آباد ذهنیت رنگی و هویتی مردم از آن با واقعیت موجود سازگار نمی‌باشد. رنگ‌های به کار رفته در جداره‌ها با ویژگی‌های اقلیمی و تاریخی خیابان همخوانی دارد اما مستلزم این است که این رنگ‌های نا هماهنگ باید مجدداً نما سازی شوند تا یکپارچگی و همخوانی مناسبی با مجموعه قلعه فلک الافلاک داشته باشد. در خیابان الگوهای بومی مناسبی از نظر ترکیب رنگ وجود دارد که می‌توان از آن برای طرح‌های جدید از آن‌ها استفاده کرد. از طرفی دیگر فقدان رنگ‌های جذاب و متنوع در سنگ فرش خیابان نمایان است که جلوه نامناسبی به این خیابان داده است. خیابان فلک الافلاک به لحاظ رنگی نیاز به توجه بیشتر و ساماندهی این خیابان با جداره و بناهای مجاورش است.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به ما یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازن اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

Extended Abstract

Introduction

Urban spaces are multifaceted entities where aesthetics, functionality, and psychological resonance intertwine to shape the user experience. Among the numerous elements contributing to this dynamic, color emerges as a powerful component with both aesthetic and cognitive significance. Scholars have underscored that colors not only organize visual environments but also influence human emotions, perceptions, and behaviors (1, 3). As cities evolve toward uniformity under global influences, they often forfeit the distinctiveness rooted in local cultural and environmental contexts. The phenomenon of color homogenization threatens the unique identity of urban environments, particularly in historical neighborhoods. When colors are applied without sensitivity to place, heritage, or climate, they can diminish legibility and erode the “sense of place” – a term used to describe the emotional and psychological connection individuals develop with their surroundings (2, 6).

A substantial body of research highlights the symbolic and psychological effects of colors in urban design. For instance, color’s ability to enhance place legibility, communicate cultural values, and provide visual hierarchy is emphasized across disciplines such as environmental psychology, architecture, and urban planning (8, 10). Scholars like Hosseinioun (2003) argue that color, although often neglected in urban design, is a hidden layer that substantially shapes spatial experience (7). Moreover, the emotional and behavioral responses evoked by color contribute significantly to social attachment and urban vitality, suggesting that strategic color planning can enhance the psychological well-being of citizens (9, 15).

Khorramabad’s Falak-ol-Aflak Street, embedded in a historic urban fabric, presents an ideal context for investigating how a place-based, culturally informed color palette might restore coherence and identity. Buildings surrounding the Falak-ol-Aflak fortress reflect a visual disorder due to neglect and arbitrary color choices. This study aims to establish a scientifically informed color palette aligned with the architectural heritage and environmental specificity of the area. The research is driven by three central questions: (1) What impact do color combinations have on the visual quality of urban spaces? (2) How can color enhance spatial legibility and sense of place? (3) What role does color play in shifting user perception and fostering emotional attachment to place?

Methods and Materials

This study adopts a descriptive-analytical methodology, integrating archival research, field observation, and case study analysis to understand the aesthetic and psychological effects of color in urban spaces. Primary data were collected through on-site photography of façades, shutters, pavements, and vegetation along Falak-ol-Aflak Street. Secondary data were sourced from academic literature, maps, and local cultural archives.

To ensure consistency in color identification and analysis, the research employed the RGB color model and software tools including Color Impact, Color Picker, and BacsIIColor Catch. Photographic samples were imported into these platforms to extract dominant hues and analyze color harmony, contrast, and saturation. The analysis focused on distinguishing compatible colors in façades, commercial signage, pavements, and plant life. A conceptual model was developed to guide the formulation of a place-based color palette. The scope of study included visual coherence, psychological effects, and integration with local identity.

Findings

The color analysis of Falak-ol-Aflak Street revealed several critical insights. The wall façades primarily featured cream, beige, and brown hues, consistent with the region’s climate and architectural traditions. However, the weathering and

discoloration of materials compromised the aesthetic value and legibility of the urban scene. The commercial shutters, often painted in arbitrary gray or discordant bright colors, contributed to visual noise. Similarly, the pavement materials—mainly gray stone—lacked chromatic integration with surrounding historical structures, resulting in spatial fragmentation.

Vegetation analysis showed a predominance of green tones from various tree species and shrubs, especially around the Golestan Spring Garden and Officer's Club, which enriched the sensory experience of the street. Based on RGB data, a set of recommended color combinations was formulated for façades, shutters, pavements, and signage. The proposed palette included earthy tones such as cream, beige, ochre, and brick red, complemented by muted green and blue for environmental harmony. Each color was matched with historical references and climatic compatibility.

In terms of spatial organization, the study observed that color grouping played a significant role in reinforcing visual hierarchy. For example, consistent use of light-colored façades improved daylight reflectance and visibility. Chromatic variation was found to enhance pedestrian wayfinding and perceptual continuity along the street. Additionally, the incorporation of culturally resonant hues—drawn from local architecture and natural surroundings—helped affirm the historical identity of the area.

Discussion and Conclusion

The findings affirm that color is not merely a decorative component but a structural and semantic element that significantly contributes to the aesthetic, psychological, and functional quality of urban spaces. In the case of Falak-ol-Aflak Street, the disjunction between existing color schemes and historical identity has led to a fragmented urban experience. Reintroducing colors with cultural and environmental relevance can revitalize not only the visual character of the space but also the emotional bond between citizens and their urban environment.

Strategic color planning, when informed by psychological principles and local heritage, can facilitate the emergence of coherent and legible urban identities. As shown in this study, a carefully developed color palette can mitigate visual pollution, enhance the readability of space, and evoke a sense of belonging and pride among users. The recommendations, which include the application of soft, climate-adapted hues and the harmonization of shutters and signage with historical façades, offer a pragmatic pathway toward integrating aesthetic cohesion with place-making.

Moreover, color's capacity to alter emotional states and stimulate sensory engagement makes it a critical factor in fostering urban livability. Through proper alignment of color with architectural function, climate, and cultural memory, urban designers can transform chaotic or uninspired spaces into environments rich in identity and meaning. This study thus reinforces the imperative for urban policies that institutionalize color planning as an essential dimension of environmental and social sustainability.

Ultimately, the color palette proposed for Falak-ol-Aflak Street serves as both a restoration tool and a design strategy. It reestablishes visual harmony while respecting the historical narrative of Khorramabad. The study not only contributes to urban aesthetics but also to the deeper understanding of how visual culture mediates our experience of place.

References

1. Urland A. The Impact of Color on Urban Space Quality. *Journal Urban Space: Motion-Emotion*. 2019;89-100.
2. Nguyen L, Embrechts J, Teller J. Color in the city: a chromatic typology for the quantitative analysis of spatial coherence. *Journal Landscape Research*. 2019;45(1):44-62.
3. Dabbagh E. The Effects of Color and Light on the Beautification of Urban Space and the Subjective Perception of Citizens. *International Journal of Engineering Science Inventio*. 2019;8(3):20-5.
4. Jing Y, editor *Color Research in Urban Planning*. Proceedings of the 2018 7th International Conference on Energy and Environmental Protection (ICEEP 2018); 2018.
5. Gou A. Method of Urban Color Plan Based on Spatial Configuration. *Journal Color Research & Application*. 2011;38(1):65-72.

6. Collette JP, Nguyen L. Urban development colors and practices. Les Cahiers de l'Urbanism. 2006:59-60.
7. Hosseinioun S. Color in the City from the Perspective of Urban Design. Monthly Journal of Municipalities. 2003(39):14-20.
8. Mahmoodi K, Shakibamanesh A. Principles and Fundamentals of Color Theory in Architecture and Urbanism. Tehran: Tahaan Publications; 2009.
9. Naderi Garzaldini M, editor The Impact of Color on Urban Landscape Quality. First International Conference and Third National Conference on Sustainable Architecture and Urban Landscape; 2016.
10. Talebi N, Farrokhi M. The role of light and color in urban beautification and its impact on city perception. Environmental journals of the sixth period. 2017(6-11):6-11.
11. Ghoddosi M. The Application of Natural Colors in Urban Landscaping. Journal of Municipalities. 2001(23).
12. Ardshir MH, Molavi M, Behzadpour M, Reza Khani J, Azad M. Examining the Impact of Color in Urban Spaces with Emphasis on Enhancing Sense of Place (Case Study: Imam Khomeini Street and Ghal'e Falakolafak Street in the Falakolafak Castle Area of Khorramabad) Explaining How to Create Sense of Place and Spirit of Place in Historical Mosques of Iran. Research in Civil Engineering and Architecture of Iran. 2023(17):1-22.
13. Rouhani G. Designing Gardens and Creating Green SpacesPB - Comprehensive Culture Publications. Tehran1992.
14. Lenclos JP. Living in color color for Architecture. London Studio Vista1977.
15. Moroto J. Translating colors in Website Location. 2001.
16. Tefca M. La Couleur, Mode d'Employ. 2008.
17. Navaei H. The Role of Color in Today's Social Concepts. Specialized Monthly Journal of Landscape. 2010(10).
18. Salerno R, Khalili R. The Role of Color in Sense of Place: Politecnico Milano; 2019.